

ora de istorie

ISTORIA ÎN IMAGINI

1950 - tineri interpreta banjo

//(sursa foto: Wikipedia.com)

1927 Londra - pe patinatoar

//(sursa foto: Reddit)

Ion Budai-Deleanu: Scriitorul care a conturat temeliile ale culturii române moderne

(continuare din numărul trecut)

Departa de a găsi toate căile deschise înaintea sa, cărturarul ardelean a urcat cu greu, treaptă cu treaptă, ierarhia socială. Sentimentul de solidaritate cu cei mulți, din rândul cărora s-a desprins, și legătura trainică, păstrată neîntrerupt cu aceștia, explică întreaga strădanie a vieții și creației sale.

Revenit de la universitate, a încercat să se stabilească în Transilvania și a fost pentru scurtă vreme profesor și prefect de studii la Blaj, la seminarul unde a fost elev. Din cauza diferențelor de viziune și personalitate, a intrat în conflict cu episcopul Ioan Bob, renunțând astfel la intenția de a fi hirotonit ca preot.

Prigonit a părăsit Blajul și s-a înstrăinat pentru totdeauna la Liov, în Galiția, unde, în 1787, a reușit, prin concurs, să ocupe postul de secretar al tribunalului provincial. Om de cultură umanistă, vorbea și scria fluent în germană, franceză și italiană, dar cunoștea temeinic și limba latină, aspect care l-a ajutat, în doar câțiva ani, să fie promovat judecător la Curtea de Apel, funcție pe care a deținut-o până la sfârșitul vieții.

Anii petrecuți în Liov, unde mediul cultural era favorabil preocupărilor scriitoricești, au reprezentat și epoca rodnică a elaborării operei literare. Scrierile sale sunt numeroase și din domenii diverse, incluzând lucrări cu caracter pedagogic, juridic, istoric, etnografic, opere lingvistice și literare.

A fost autorul primei lucrări de normare a limbii române din perspectivă gramaticală, (*Fundamenta gramaticae linguae romanicae*), redactată mai întâi în latină și publicată la Liov în 1818, tradusă apoi și în română (*Temeiurile gramaticii românești*). În domeniul istoriei, a proiectat și a scris o lucrare în limba latină, care trebuia să se ocupe de originea neamurilor care au locuit pe teritoriul românesc din cele mai vechi timpuri. Traduce și adoptă opere de legislație, lucrări de drept sau de procedură penală. În domeniul pedagogic, a tradus în limba română o lucrare germană numită „*Cartea trebuincioasă pentru dascăli*” – 1795.

Însă întreaga măsură a erudiției sale filologice și istorice, dar și a talentului său literar, a fost dată de poemul (neterminat) „*Trei viteji*”, dar mai cu seamă de opera satirică „*Țiganiada*”, care surprinde prin umorul său rafinat și prin criticile aduse societății. Lucrarea a rămas trei sferturi de veac în manuscris, fiind tipărită prima oară abia în 1875-1877. Prin ea se legitimează ca autor al primei epopei din literatura noastră și, în același timp, ca întemeietor al literaturii române moderne.

Opera sa, în toate domeniile abordate, constituie mijloace de afirmare a drepturilor legitime ale poporului său din Transilvania. Prin intermediul său, cultura românească stabilește contacte cu istoriografia iluministă și romantică europeană, ajungând astfel la o interpretare modernă.

Din păcate, scrierile sale, aproape toate în manuscris, nu au putut fi cunoscute la vremea lor decât în mică măsură. Ele dovedesc însă erudiția, interesul, opiniile și atitudinile autorului, care a fost un spirit lucid și incisiv, alimentat de o vastă cultură clasică și umanistă, pusă în slujba aspirațiilor și ridicării poporului său, pe care l-a iubit cu credință.

La capătul zbuciumatei sale vieți, în data de 9 iulie 1820, cu numai câteva săptămâni înainte de a închide ochii pentru totdeauna, cărturarul a fost înnoțat, ca semn de recunoaștere a activității sale, cu titlul de „*Cigmanu*” (von Csikmo). Însă, pe toată durata vieții, după cum singur mărturisea, a fost mistuit de dorul față de meleagurile natale: „Nu-mi pot scoate din inimă dorul țării în care m-am născut. Și, măcar că trăiesc aici, în prisos de toate, totuși, spre fericirea deplină, patria îmi lipsește”.

Bibliotecar, Luciana Macovei

Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

Bibliografie:

Protopopescu Lucia. *Noi contribuții la biografia lui Ion Budai-Deleanu: documente inedite*. Editura Republicii Socialiste România, București, 1967.Budai-Deleanu Ioan, *Țiganiada*. Ioan Budai-Deleanu. Editura Eminescu, București, 1980.

Ioan Budai-Deleanu. Editura Dacia. Cluj, 1974

WWW.TVV.RO